

ГОСПОДАР КРФА .

Савезници су се слагали да је Краљевини Србији уистину неопходна помоћ у наоружању, материјалу и људству, али се нису могли сложити у количини. Време је брзо цурило тако да се није могло дуго оклевати. Очекивана помоћ на крају није дошла, а здружена противничка одморна војска започне и трћи напад 6. X 1915, тако да се на крају, после непуне три седмице, морала дати наредба за опште повлачење. Савезници су се осећали кривим што су допустили да једна њихова чланица Антанте падне, а француски маршал Жозеф Жофр (1852-1931), командант Главног ђенералштаба највише се осећао кривим што ништа није предузео на време, макар то било и на своју руку.

Због целог оваквог стања, када су Срби најзад стигли до јадранске обале у Албанији, Жофр оснива комисију чији је задатак био да Савезници виде у каквом је психо-физичком стању наша војска и шта је свеукупно од ње уопште остало после свега. За начелника те комисије Жофр одабира, с разлогом, дивизијског ђенерала Лисјена де Мондезира (Jean Frédéric Lucien Piarron de Mondésir; *13. XII 1857, Гачина у Русији – †11. VIII 1943, Севрије, Горња Савоја), јер се већ више пута, у претходним мисијама, показао као добар оперативац, способан и предузимљив, а и највише због тога што је био у Србији током II Балканског рата, када је упознао цео наш Ђенералштаб, Владу и све остало, те је стога био најпозванији у свему томе. Сазнавши у каквом је стању наша војска и хитности пребацивања, Жофр је потпуно одрешио руке ђенералу де Мондезиру тако да је сам одабрао остале чланове те мисије.

Није се могао сложити са члановима италијанске мисије који су тврдили да је српска војска углавном као леш, тако да је његова мисија излишна, јер нико није успео да покојник оживи. Сами Албанци су били безосећајни чак и према Српчићима која су листом умирала од глади и хладноће крај путева и улица. Потпоручник Брусо, Мондезиоров човек, у свом извештају је подвукао да оно што се тренутно дешава у Албанији је највећи злочин у савременој историји.

После распоређивања људства, Мондезир се прво састао у Валони, 22. XII 1915, са краљем Петром I Ослободиоцем и предао му Медаљу ратног крста, којим га је одликовао Поенкаре. Као веома речит човек и добар психолог успео је да убеди регента Александра, да се наша војска ипак спусти до Валоне јер морски прилаз медовског затона уопште није згодан за ратне лађе због великог газа и плићака. (Првобитна намера спасавања наше војске код ушћа реке Бојане одмах је одбачена, јер су аустро-угарске јединице цео морски и речни приступ делте веома добро минирале тако да се није могло прићи, а исто тако њихови сумарени све време су вребали из мора, док су хидроплани долетали релативно брзо из бокељске базе у Кумбору). Но, и поред свега тога, из Медове су послали 89.000 најисцрпљенијих наших војника, који не би могли прећи наставак пута. Ову

одлуку је донео у сарадњи са британским адмиралом Трубрицом. Осталих 51.000 војника прешла је још 200 km до Драча. Пошто није било неког ваљаног друма куда је требало ићи, британска мисија војних инжењераца, трасирала је какав-такав пут српској војсци. Морало се признати да српска војска иако је физички прилично пала и поред тога није духом поклекнула.

Мондезир, исто тако, успева да доста ублажи став италијанских трупа према избеглим Србима, јер су они мислили да се наша држава заправо жели за стално преселити у Албанију, као да нису знали да се немачка потера све више приближава. Један од главних водећих особа Италије био је и војвода од Абруца, командант јадранске флоте, који се са Мондезиром, 26. децембра, састао и без оклевања сложио да Италијани почну са доношењем хране, лекова, одеће и лекара за Србе. Ђенерал је био у скоро сталној телеграфској вези са маршалом Жофром који се сагласио да је мало острво Крф, најпогодније место опоравка нашег људства, тако да је француски VI Шасерски батаљон још 10. I 1916, запосео поменуто острвце.

Док је трајала Божићна битка сердара Јанка Вукотића, на ловћенским обронцима, заустављајући тако непријатеље да би и остатак српске војске прошао приликом повлачења, Мондезир се видео и са краљем Николом I Петровићем-Његошем, предлагајући му да би било пожељно да се и он са свитом и војском спасе, али је само на томе остало, јер се стари краљ – песник и славни јунак са Вучјега Дола – двоумио. У исто то доба ђенерал је доделио и регенту Александру Кара-Ђорђевићу Медаљу ратног крста.

Када су све перипетије биле решене, прешло се на само пребацивање наших трупа, 17. I 1916, па до краја фебруара. Ђенерал де Мондезир је, 25. јануара, испитао и суседна острва Лазарет и Видо. Од исцрпљености је помрло 4.847 наших бораца. Све време боравка на Крфу, док је његова мисија била неопходна, себе је називао *апсолутним господаром острва*, што је у суштини и био, јер га је државник Аристид Бријан тако назвао, давши му још веће моћи. Канцеларију своје мисије пребацио је на Крф у градску касину. Он се показао и као добар организатор и свега осталог што је било неопходно: где ће бити које болнице, где ће се налазити која наша јединица, где ће бити наша министарства, Влада, а исто тако је извршио и темељну реорганизацију српске војске, која је уистину у том часу била неопходна. Све војне измене ипак је урадио уз Жофрову сагласност, иако се маршал сасвим ослањао на њега.

Када је опорављена и преуређена наша војска пребачена у Солун, Жофр је опозвао, 24. априла, Мондезира, који је команду мисије предао на даље пуковнику Душију. Требало је да пожури у Париз јер га је чекала друга мисија. Пред полазак са Крфа, регент му је доделио у знак велике захвалности Орден Двоглавог белог орла I степена и Орден Кара-Ђорђеове Звезде с мачевима III степена. Мондезир је до краја рата био контузован на Марни. По свршетку Великога рата, 1919, ђенерала Лисјена де Мондезира су пензионисали.

K. D. Maslarenij

(*13. XII 1857, Гачина у Русији – †11. VII 1943, Севрије, Горња Савоја)

Пошто су му Срби били очигледно прирасли за срце, после рата је долазио у новонастало Краљевство СХС скоро на сваку нашу ратну прославу желећи да се право пријатељство не изгуби. Краљ Александар I Ујединитељ му је 11. XI 1930, на свечаном откривању Мештровићевог споменика Захвалности Француској на Калемегдану, када је и цела ондашња француска Влада била присутна, доделио и новоустановљени Орден Југословенске Круне I степена.

Ова честита старина, ђенерал де Мондезир, био је носилац многих домаћих и страних одличја и ратних похвала читаних пред свима у строју. Пошто је преминуо, 11. VIII 1943, у колевци својих предака у Севрију у Горњој Савоји, последња му је воља била да буде сахрањен са првим најнижим Орденом Легије части V степена (*Chevalier*), који му је био додељен 27. II 1896, као млад официр, и Орденом Кара-Ђорђевог Звезде с мачевима III степена (1916). Да ли смо се икада, по свршетку II Светског рата, овом нашем великану и истинском пријатељу ваљано одужили?..

ОДЛИКОВАЊА ДОМАЋА И ПОХВАЛЕ :

1. Орден Легије части V ст. (витез), 27. II 1896;
2. Пуковничка медаља (за мисије у Алжиру и Мадагаскару), 26. XII 1905;
3. Орден палме Академије (официрски), 12. VII 1906;
4. похваљен пред целим стројем I. Армије, 6. IX 1914;
5. Медаља Ратног крста са палмином гранчицом, 7. VIII 1915;
6. Орден Легије части IV ст. (официрски), 10. V 1915;
7. Орден Легије части III ст. (командантски за Албанију и Крф), 25. XII 1916;
8. похваљен пред целим стројем VI. Армије, због његове акције током друге битке на Марни, 23. IX 1918;
9. Орден Легије части II ст. (*Grand Officier*), 28. XII 1918;

СТРАНА :

1. Орден Кара-Ђорђевог Звезде с мачевима III ст., 24. IV 1916. (Краљевина Србија);
2. Орден двоглавог Белог орла I ст., 24. IV 1916. (Краљевина Србија);
3. Медаља за заслуге, 23. IX 1918. (САД);
4. Орден Југословенске Круне I ст., 11. XI 1930. (Краљевина Југославија).

Коста Ђ. Кнежевић

(*Политика*, 23. XII 2017, субота, бр. 37.400, год. CXIV, стр. 22, »100 година од Великог рата«; текст је скраћен).

КОМЕНТАРИ БЛИЖЊИХ

Љуба С. (23. XII 2017)

...Одличан текст. Чекам само да на миру прочитам све те Твоје приче из Великога рата као једну ваљану књигу!..

Веља чутурица (24. XII 2017)

...Опет свака част...

Прежа Ђ. (24. XII 2017)

...Поново ти се захваљујем на послатим материјалима (*15 и 16 прича*) то је оно што ме интересује и треба ми.

Што се тиче Мондезира био сам 2015. на Крфу и истраживао сам документа везана за земунског рабина Алкалаја и његов сусрет са рабином Крфа, Вивасом, тј. резултат тог сусрета је био објављене култне јеврејске књиге Дархеи Ноам (предхерцлијанске основе Ционизма) коју је рабин штампао у Београду 1839 (није могао због цензуре у Земуну).

Том приликом сам наишао на нека документа о Мондезиру, па су ми тамо дали везу преко неког линка и онда сам нашао и друга али нисам их сва анализирао, па сам их данас ставио све заједно и шаљем ти их можда ће ти бити корисна.

Исто тако у данашњој Политици сам нашао чланак о Норвежанину који је избавио принцезу Јелену Карађорђевић да је бољшевици не стрељају, па ти шаљем истраживачки изворни текст аутора (додуше на норвешком је али уз мањи интелектуални напор можеш да га прочиташ и разумеш) можда ће ти и то бити интересантно...

Иванка М. (25. XII 2017)

...Овај Ваш чланак је невероватно занимљив, односно фантастичан!!! Ви једини успете да прикупите и дођете до тако важних података, као што су наведени у тексту. Свака Вам част и хвала Вам!..

КОМЕНТАРИ ЧИТАЛАЦА ПОЛИТИКЕ ONLINE

Dragan Đukić (24. XII 2017)

Veliko je to bilo prijateljstvo koje je trebalo da bude i dalje jako sa Francuskim narodom... Britanci su dno dna...

Леон Давидович (24. XII 2017)

Наравно да су западни савезници криви за тадашњу пропаст Србије. До последњег дана су подржавали Бугарску, забранили су Србији да превентивно делује против Бугарске, нису ни корак направили код Солуна у правцу Србије.

Када се српска војска повлачила према Албанији треба добро запамтити да су најгори непријатељи Срба били Италијани. Они су чак забрањивали српској војсци да приђе обалама мора. Тек на интервенцију Руског цара Николаја западни савезници су морали променити политику и прихватити остатке српске војске. За даље догађаје најзаслужнији су Французи. Да је било по Енглезима српску војску би пребацили негде на западни фронт. Важност Солунског фронта препознали су управо Французи и упорношћу њихове владе форсиран је Солунски фронт који је и донео прекретницу у рату. Зато никога не треба изненадити што су тадашњи Срби највише ценили цара Николаја и Французе.

Sandra (25. XII 2017)

Istina je drugačija, što se tiče uloga Francuske i Italije. Potpuno ste zamenili strane. Čitajte odlomke iz arhiva, gde jasno stoji da su francuzi izdali srbe, a italijani spasavali vojnike i civile...

Леон Давидович (27. XII 2017)

@ Sandra Podaci su iz ruskih izvora. A valjda oni bar imaju podatke. Njihov ambasador je bio u Rimu, a ja nisam preneo odgovor italijanskog ministra spoljnih poslova ruskom ambasadoru. Italijani su zabranili prilaz moru pod pretnjom oružanog napada na Srbe. Podaci o odnosu prema Bugarskoj su iz srpskih izvora, depeše, naredbe, dogovori itd.

Vesa D (24. XII 2017)

...naši ratnici ...naši očevi i djedovi tu su večno da ih se sećamo, a mača uvek na sebi da imamo i stazama njihove hrabrosti uvek smelo idemo i nikoga se kao oni neplašimo...

Драган Пик-лон (24. XII 2017)

Српско слободарство је прохујало са вихором. Данас се још увек боримо да се отргнемо из канџи Арнаута и натоваца! Дошли смо у исту тачку где смо били на Видовдан 1389. године!!!

dr Slobodan Dević (24. XII 2017)

Ako ne i goru...

Milan Ćurić (24. XII 2017)

Spomenik zahvalnosi Francuskoj, koji dominira Kalemegdanom, ima ogromnu istorijsku vrednost zbog svega što je Francuska uradila da posustalu srpsku vojsku vrati u život i zajedno krenu iz Grčke u oslobođenje Srbije. Francuska 1999. god. je zaboravila sve ovo što je autor ovog priloga (za to mu hvala), ali sve je politika.

dr Slobodan Dević (24. XII 2017)

To je najveća srpska zabluda. Ništa zvanična Francuska nije učinila da Srbima pomogne – NIKADA! Srbiji su pomagali francuski oficiri, ljudi od časti, koji su bili prvo šokirani, a potom opčinjeni srpskom hrabrošću (da ne kažem ludošću). I ova priča to potvrđuje. Admirala Geprata su umalo streljali što je na svoju ruku poslao "Ladju francusku". Zato su mu se Srbi odužili, marširajući ispred njega strojevim korakom po prispeću u Bizerbu, a za njima su ostale četiri krvave štrafte. Zli jezici pričaju da je ovaj veliki vojskovođa tom prilikom zaplakao. Zli jezici još tvrde da je od tada sve prvo Srbima davao (novu opremu, hranu...) te su ga i sami francuski vojnici prozvali "Srpska majka". Franš Depre je prvobitno zazirao od Srba. Ali, nakon proboja Solunskog fronta (kada francuska konjica nije bila mogla da stigne srpsku pešadiju) menja stav i smatra se jednim od najodgovornijih za sve dobitke Srbije nakon Velikog rata, koje je vrlo Aleksandar zatim proćerdao.

Леон Давидович (24. XII 2017)

Италијани су забранили Србима да пређу реку Шкумбу и да се приближе мору. Руски амбасадор у Италији Михајл Грис узалуд је интервенисао код Италијана. Никола Пашић 15. I 1916. обратио се за помоћ цару Николају II. Руски цар упутио је 18. I 1916. телеграм британском краљу Џорџу V (иначе свом рођаку) и француском председнику Рајмону Поенкареу и у телеграму је навео да ће Русија изаћи из рата уколико српска војска не буде спасена... После интервенције Русије напакон су пропуштени Срби у Валону, а крајем јануара је Француска послала бродове за превоз српске војске на Крф.

Aleksandar (24. XII 2017)

Ponekada se pitam da li smo mi dostojni naših predaka?????... Zašto su u poslednjim trenucima ovozemaljskoga života Arčibald Rajs i Lisjen de Mondezir svoje poslednje misli posvetili uspomenamа na te naše pretke? Ja znam. Zato se i ponosim što sam potomak tih Srba, div junaka, seljaka, ratnika!!!!

